

ACUPUNCTURA MODERNĂ: CLASIFICAREA CONTRAINDICAȚIILOR

Victor Lacusta, Pavel Boțolin, Victoria Cereș, Angela Gîlea, Irina Șincarenco

Catedra Medicina alternativă și complementară USMF "Nicolae Testemițanu"

Summary

The Acupuncture a new method of the alternative medicine.

The classification of its contraindications

This research study analyses and systematises the therapeutic contraindications of the acupuncture and their classification as: psychological contraindications, physiological, anatomical and clinical contraindications, contraindications determined by the insufficient information about the patients health and the course of the previous treatment, contraindications related to the weather conditions and the biorhythm, contraindications determined by the medical qualification of the physician and the conditions of carrying out the treatment.

Rezumat

În acest studiu sînt analizate și sistematizate contraindicațiile de aplicare terapeutică a acupuncturii și elaborată clasificarea lor: contraindicații de ordin psihologic; fiziologic; anatomic; contraindicații clinice; contraindicații determinate de lipsa informării suficiente despre sănătatea pacientului și programul de tratament precedent; contraindicații relaționate cu factorii meteorologici și bioritmul; contraindicații determinate de gradul de calificare a medicului și condițiile de realizare a tratamentului.

Medicina modernă a atins realizări remarcabile, însă rămîne mereu actual principiul *nu dăuna – primum non nocere*. De fiecare dată la alegerea metodei de tratament trebuie să fim convinși că beneficiul aplicării acesteia va prevala asupra riscului complicațiilor sau efectelor adverse.

Acupunctura este o metodă de tratament eficiența căreia a fost demonstrată timp de milenii și în mîinile unui medic calificat este inofensivă. Întrucît tratamentul prin acupunctură are o extindere din ce în ce mai mare, devine stringentă necesitatea propagării acupuncturovigilenței [6].

În diferite țări Europene sunt elaborate indicațiile și contraindicațiile pentru această metodă, care uneori diferă esențial. Organizația Mondială a Sănătății (OMS) [1, 2, 4] delimitează patru grupe de contraindicații de bază pentru tratamentul acupunctiv: sarcina, deoarece poate provoca travaliul; stările de urgențe medicale care necesită primordial tratament conform protocoalelor standarde în secții specializate sau de terapie intensivă; neoformațiuni maligne, mai cu seamă a nu insera acul în tumoare; maladii însoțite de hemoragii.

Indicațiile și contraindicațiile recomandate de OMS au un caracter foarte general și nu permit aplicarea individualizată a metodei. Reieșind din experiență bogată de aplicare terapeutică a acupuncturii în Republica Moldova ne-am propus scopul de a preciza și a sistematiza contraindicațiile de aplicare a acupuncturii.

Scopul studiului

Sistematizarea contraindicațiilor pentru acupunctură și elaborarea clasificării lor.

Materiale și metode

Pentru atingerea scopului propus am studiat literatura contemporană referitor la medicina tradițională chineză, am analizat tratatele antice cu comentariile corespunzătoare din arhivele Universității de Medicină Tradițională Chineză din Nanjing (China), ne-am bazat pe experiența de activitate pe parcursul a 30 ani a membrilor Asociației Medicină alternativă și complementară din Republica Moldova și pe rezultatele investigațiilor colaboratorilor catedrei Medicină alternativă și complementară a USMF "Nicolae Testemițanu"

Rezultate și discuții

În rezultatul analizei literaturii și experienței proprii de aplicare a acupuncturii, propunem în premieră clasificarea contraindicațiilor care pot fi sistematizate în 7 grupe [3, 6].

1. Contraindicații de ordin psihologic și religios

Aceste contraindicații sînt determinate de trei aspecte: starea psihoemoțională a pacientului, a medicului și compatibilitatea lor psihologică. Este importantă informarea oportună a pacientului despre posibilitățile terapeutice ale acupuncturii. Lipsa atitudinii binevoitoare față de pacient, pregătirea insuficientă și labilitatea emoțională a bolnavului înainte de procedura terapeutică se va solda cu neîncredere în medic și în metoda propusă. Refuzul pacientului de a se trata cu acupunctură, chiar și după familiarizarea cu avantajele metodei, de asemenea este o contraindicație. Uneori, acceptînd tratamentul, la ședințele ulterioare pacientul resimte stare de disconfort psihoemoțional, cauzată de stresul emoțional de așteptare (frica de înțepare). Un medic calificat este obligat să sesizeze aceste modificări și să ia măsurile de rigoare la timp, inclusiv alegerea altei metode curative. De menționat că uneori sînt refuzuri de la tratament din motive religioase.

2. Contraindicații de ordin fiziologic.

Aceste contraindicații sînt dictate de anumite stări fiziologice ale organismului. La femei în timpul menstruelor aplicarea acupuncturii este limitată. O deosebită prudență necesită tratamentul gravidelor din cauza pericolului provocării unei iminențe de avort la stimularea intensivă a punctelor din anumite zone (în deosebi regiunea abdomenului inferior, regiunea lombo-sacrală, punctele RP6 Sanyinjiao, GI4 Hegu etc.). Medicul trebuie să acționeze cu precauție maximă în primul și ultimul trimestru de sarcină.

Efectuarea acupuncturii este nedorită în așa circumstanțe de ordin fiziologic precum este supraumplerea unor organe cavitare (stomac, intestine, vezica urinară). În astfel de condiții apare pericolul distopiei organelor cu risc de străpungere a lor în timpul tratamentului. Tot aici se atribuie și stările de foame prelungită, raporturile sexuale recente, extenuarea fizică severă.

În cursul tratamentului acupunctiv pot apărea anumite reacții fiziologice care trebuie distinse de complicații. Lipotimia ușoară, survenită în astfel de cazuri, nu se consideră drept complicație sau contraindicație, ci invers, este un criteriu al eficienței și mobilizării mecanismelor reglatorii ale organismului [6]. Fiziologice sînt și stările de excitare psihomotorie ușoară sau somnolență care apar în timpul sau imediat după ședința curativă. Așa-numitele "senzații așteptate" în timpul stimulării zonelor somato-vegetative fiziologic active (tensiune, iradiere de-a lungul traiectului meridianului, distensie, căldură, senzație de amorțeală) nu se referă la contraindicații pentru tratament, ci vice-versa, se urmărește obținerea lor în cursul acupuncturii pentru a spori eficiența acțiunii terapeutice.

3. Contraindicații de ordin anatomic.

În literatura de specialitate se comunică despre complicațiile acupuncturii, cauzate de inserarea prea adîncă a acelor cu străpungerea organelor parenchimotoase sau cavitare (plămîni, inimă, rinichi, stomac, vezică urinară etc.), străpungerea vaselor magistrale, traumatizarea trunchiurilor nervoase, a măduvei sau a bulbului rahidian etc. Sinteza literaturii la acest capitol a evidențiat una din cauzele majore a apariției complicațiilor acupuncturii – cunoașterea insuficientă a anatomiei de către medici. Fiecare zonă somato-vegetativă fiziologic activă are particularități de punctie cu limitarea adîncimii, nerespectarea căreia este riscantă. Există regiuni anatomice interzise pentru stimulare cu ace și/sau cu moxa (globii oculari, mameloanele, organele genitale, fontanela la nou-născuți etc.).

Contraindicațiile anatomice țin de vîrsta pacienților, de constituția lor, de consecințele intervențiilor chirurgicale suportate, a traumatismelor și combustiiilor, existența cicatricelor etc.

Medicii începători trebuie să punteze cu mare precauție zonele "periculoase" (abdomenul, ochii, proiecția vaselor magistrale etc.), strict urmînd adîncimea și tehnica de stimulare recomandată.

4. Contraindicații clinice

Sistematizarea contraindicațiilor clinice din țările Europene se prezintă în șeful următor;

- c) anomalii de dezvoltare ale sistemului nervos central;
- d) tumorile benigne și maligne (acupunctura se aplică cu succes în scopul jugulării sindromului algic și a diverselor tulburări funcționale secundare);
- e) afectarea organelor hematopoietice (anemii hemolitice, coagulopatii, purpura și alte stări hemoragice);
- f) boli infecțioase de etiologie neidentificată;
- g) boli infecțioase cronice în perioada de acutizare (tuberculoza, bruceleza etc.);
- h) boli decompensate cronice ale cordului, plămânilor și altor organe interne;
- i) pneumoscleroza cu pericol de hemoptizii;
- j) infarct miocardic acut;
- k) procese inflamatorii acute ale aparatului locomotor;
- l) tromboze venoase și embolii în faza acută;
- m) astenizare severă, suprasolicitare fizică;

În materialele publicate de OMS se propune o clasificare a maladiilor și proceselor patologice care pot fi clasate în grupa contraindicațiilor clinice relative:

1. maladii, simptome și stări, eficiența tratamentului cărora a fost demonstrată, însă mai necesită studii suplimentare;
2. maladii simptome și stări, eficiența tratamentului cărora nu este suficient argumentată, dar se admite tratament acupunctiv, deoarece alte metode s-au dovedit a fi ineficace;
3. maladii simptome și stări, în cadrul cărora acupunctura poate fi efectuată doar sub monitoring de către un specialist înalt calificat;

În ultimii 10-15 ani, datorită cercetărilor clinice și experimentale din diferite țări, multe dintre maladii și stări patologice au trecut din lista contraindicațiilor absolute în cea a indicațiilor terapeutice ale acupuncturii. Aducem numai câteva exemple: s-a stabilit cu certitudine că în polineuropatia diabetică acupunctura este o metodă destul de eficientă; aplicarea metodelor de acupunctură a demonstrat o ameliorare considerabilă la pacientele cu gestoze precoce și iminență de avort; acupunctura în tratamentul complex al bolnavilor cu alcoolism și narcomanii sporește considerabil eficiența tratamentului și stabilitatea efectelor pozitive obținute. Toate aceste maladii și stări patologice încă în anii 70-80 ai secolului XX erau prezente în lista contraindicațiilor absolute pentru aplicarea acupuncturii.

Studiile efectuate pe parcursul a 20 de ani de colaboratorii catedrei Medicina alternativă și complementară au permis fundamentarea concepției referitor la acupunctură ca *metodă fiziologică* de tratament, fapt ce lămurește micșorarea contraindicațiilor pe măsura implementării mai largi a acestei metode și acumulării experienței clinice. Contraindicațiile minimale ale acupuncturii se bazează pe următoarele argumente științifice: în procesul tratamentului se includ diverse mecanisme fiziologice ale organismului prin intermediul căilor nervoase, umorale și energoinformaționale; stimularea zonelor somato-vegetative fiziologic active actualizează nu numai reflexele automate dar și mecanismele adaptive de reglare a funcțiilor organismului; acțiunea terapeutică a acupuncturii se manifestă prin efecte de modulare a funcțiilor dereglate. Efectul terapeutic de modulare explică eficiența acupuncturii în cazul prezenței la bolnavi a dereglărilor diametral opuse sau prezența efectului terapeutic minimal în cazul dereglărilor slab pronunțate și efectului mai evident în dereglările exprimate.

5. Contraindicații determinate de lipsa informării suficiente referitor la sănătatea pacientului și programul de tratament antecedent

Succesul unui tratament acupunctiv presupune investigare prealabilă complexă a pacientului în funcție de particularitățile individuale. De exemplu, dacă pacientul acuză dureri retrosternale atunci acupunctura se va efectua numai după precizarea caracterului patologiei cardiace, iar în cazul durerilor periodice în abdomen – după excluderea patologiei chirurgicale.

Bolile de sînge, în special coagulopatiile, necesită o atenție deosebită, iar informarea insuficientă a medicului acupuncturist despre ele poate duce la consecințe grave. Acordarea ajutorului medical cu metode acupunctive în caz de abdomen acut, fără un consult chirurgical obligatoriu, poate masca patologia (apendicita acută, pancreatită, peritonită etc.) cu complicații grave ulterioare.

Dacă pacientul este de vîrstă înaintată (după 70 ani), este alergic la metal, se tratează cu preparate imunodepresante, anticoagulante, hormonale, este posesor al articulațiilor artificiale, protezelor sau implanturilor de silicon, dacă a suportat recent infarct miocardic, urmează tratament radioterapeutic, atunci, trebuie evitată utilizarea acelor, înlocuindu-le cu alte metode reflexoterapice.

6. Contraindicații relaționate cu factorii meteorologici și bioritm

Încă din antichitate există interdicția de a practica acupunctura în cursul furtunilor violente, care pot crea un conflict perturbator între energia organismului și cea externă, agravînd starea pacientului cu reacții imprevizibile. În tratatul canonic chinez *Zhen jiu da cheng* sînt redat amănunțit contraindicațiile de aplicare a acupuncturii și avertizările relaționate cu anotimpurile.

Contraindicațiile ce țin de bioritm se determină în baza datelor diagnosticului acupunctiv și evaluării relațiilor bioritmologice ale organelor în aspect tradițional. De exemplu, în cazul efectuării dispersiei meridianului Inimă în timpul orelor activității sale maxime, în ziua următoare pacientul poate acuza dureri în regiunea vezicii biliare și vice-versa. De aceea se va ține cont de contraindicațiile clinice la fiecare bolnav. La un pacient cu dureri în regiunea lombosacrală, care mai acuză și spasme coronariene, pentru a evita reacțiile adverse din partea inimii, tratamentul nu poate fi efectuat cu utilizarea punctelor meridianului Vezică Biliară în timpul orelor de activitate maximă a acestuia. În asemenea cazuri se implică raportul de opoziție orară "Miază zi-miază noapte".

7. Contraindicații determinate de gradul de calificare a medicului și condițiile de realizare a tratamentului

Conform hotărîrii OMS acupunctura *de facto* este inclusă în componența medicinei clinice contemporane. Aceasta înseamnă că absolvenții facultății de medicină din domeniile clinice (neurolog, cardiolog, psihiatru etc.) pot concomitent să se califice în medicina alternativă (nivel de specializare prin rezidențiat sau competență). Recomandările pentru instruirea necesară au fost expuse în strategiile OMS de dezvoltare a sănătății publice [1, 2, 4, 5]. La ședința plenară din 10 iulie 2007 a Parlamentului European (Strasbourg) s-a votat Programul European de Dezvoltare a Sănătății (2008-2013) care prevede realizarea obiectivelor OMS în domeniul medicinei alternative și complementare: politica națională de implementare a medicinei alternative și complementare în structura ocrotirii sănătății populației; inofensivitatea, calitatea și eficacitatea serviciilor acordate; accesibilitatea populației; administrarea rațională. [1, 4]

Un factor destul de important pentru pacient este posibilitatea de a-și alege medicul curant, dreptul de informare despre calificarea lui profesională și despre condițiile de efectuare a tratamentului prin acupunctură, care sunt reglementate de OMS și de legislația în vigoare a Republicii Moldova

Medicul care efectuează acupunctura își asumă o responsabilitate mare și trebuie să se conducă de atenționarea antică, expusă în tratatul Su Wen "mîna care ține acul trebuie să fie tot așa de fermă ca a aceluia ce vrea să îmblînzească un tigr". Utilizarea acupuncturii în mod calificat cu respectarea tuturor contraindicațiilor, de regulă, permite efectuarea tratamentului fără complicații.

Bibliografie

1. Acupuncture: review and analysis of reports on controlled clinical trials. Geneva, WHO, 2002.
2. European Research Initiative on Complementary and Alternative Medicine. www.euricam.net/e-home.html; accessed Apr. 2005.
3. Lacusta V. *Tratat de acupunctură clinică*. Chișinău, 1999. 720 c.

4. Traditional medicine and modern health care. Progress report by the Director-General. Geneva, WHO, 1991, document A44/10.
5. World Health Organization: WHO Traditional Medicine Strategy 2002-2005. WHO, Geneva 2002; document reference: WHO/EDM/TRM/2002.1.
6. Лакуста В.Н. Традиционная клиническая акупунктура. В 3 томах. Кишинев, 2001.

MICROPOLARIZAREA TRANSCRANIANĂ DINAMICĂ – METODĂ NOUĂ ALTERNATIVĂ DE CORECȚIE A DEREGLĂRILOR PSIHOVEGETATIVE

Victor Lacusta, Victoria Cereș, Angela Gîlea

Catedra Medicina Alternativă și Complementară USMF “Nicolae Testemițanu”

Summary

The dynamic transcranial micropolarisation – a new alternative method of treatment of psycho-vegetative disturbances

It is for the first time represented the information about a new method of correction of the psycho - vegetative disturbances of different etiology – dynamic transcranial micropolarisation. It was analyzed the differentiated application of this method in correlation with clinical manifestations and coherent analysis of the alpha-rhythm of the different regions of the brain. It were proposed electro-physiological criteria for individual treatment (deviation grade, intrahemispheric/interhemispheric asymmetry level). The efficiency of the proposed method is illustrated by clinical case.

Rezumat

În lucrare, în premieră, este expusă informația referitor la o metodă nouă de corecție a dereglărilor psihovegetative de diferită etiologie – micropolarizarea transcraniană dinamică și se analizează aplicarea diferențiată a acestei metode în baza manifestărilor clinice și analizei de coerență a alfa-ritmului în diferite regiuni ale creierului. Se propun criteriile electrofiziologice pentru individualizarea tratamentului (gradul de deviere de la normă, nivelul de asimetrie intraemisferică/interemisferică). Eficiența metodei elaborate este ilustrată prin caz clinic.

Toată multitudinea metodelor și tehnicilor contemporane, aplicate pentru corecția stării funcționale a organismului poate fi divizată în două categorii de bază. La prima se referă factorii endogeni, la a doua - diverși factori naturali și artificiali. Însă, în ultimii ani, s-au intensificat cercetările științifice pentru crearea metodelor de tratament, bazate pe principii noi – aplicarea factorilor externi de natură fiziologică capabili să inducă mecanismele proprii ale organismului în lupta cu dereglările patologice. Una din metode în această direcție este micropolarizarea transcraniană scopul căreia este restabilirea funcțiilor cerebrale prin aplicarea curentului electric continuu de intensitate joasă asupra proiecțiilor corticale corespunzătoare [3, 7]. Cercetările efectuate au demonstrat că aplicarea locală transcutanată a curentului electric continuu de intensitate joasă (mai slab decât cel aplicat în terapia fizică) este argumentată, deoarece permite restructurarea graduală a stării funcționale a sistemului nervos.

Acțiunea cîmpului electric (generat de curentul electric de intensitate joasă) asupra scoarței cerebrale este un factor important de modificare a stării funcționale a neuronilor. De menționat că fenomenul are loc doar la acțiunea curentului electric continuu de intensitate joasă (microcurent), deoarece acțiunea lui este principal diferită de acțiunea curentului de intensitate înaltă. Dacă curentul intensiv irită sau suprimă funcția structurilor cerebrale și poate induce distrucția lor, atunci microcurentul - optimizează starea funcțională a sistemului nervos [5].

Metoda de micropolarizare transcraniană care reprezintă o acțiune polarizantă direcționată cu aplicarea electrozilor superficiali cu suprafață mică a fost elaborată în secția Fiziologie „I.P.Pavlov” a Institutului de medicină experimentală.

S-a demonstrat că la aplicarea micropolarizării transcraniene modificarea indicilor